

Kansallinen lapsistrategia

Markku Rimpelä

Esitys perustuu Johanna Laisaareltä saatuun
aineistoon

Kansallisen lapsistrategian oikeudellinen perusta

- Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmassa on sitouduttu YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen perustuvan kansallisen lapsistrategian laatimiseen.
- Haasteisiin vastaamiseksi hallitus on 5.3.2020 asettanut parlamentaarisen komitean valmistelemaan YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen perustuvaa kansallista lapsistrategiaa.
- Hallitusohjelman mukaisesti lapsistrategialla vahvistetaan hallinnon ja päätöksenteon lapsenoikeusperustaisuutta.
- Strategialla on mahdollista luoda kattava, johdonmukainen ja tavoitteellinen toimintapolitiikka lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oikeuksien turvaamiseksi ja edistämiseksi.

Kansallinen lapsistrategiaa pohjustava työ

- Kohti kansallista lapsistrategiaa 2040 Lapsen aika –raportti
 - Pääministeri Sipilän hallitus asetti kesäkuussa 2018 työryhmän tekemään seuraavalle hallitukselle pohjustavaa työtä lapsistrategiaa varten. Työryhmän työn pohjalta julkaistiin maaliskuussa 2019 Lapsen aika -raportti, jonka visiona on lapsi- ja perhemyönteinen yhteiskunta.
 - STM & OKM 2019. Valtioneuvoston julkaisuja 2019:4.
<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161441>
- Lapsen aika -raportin tutkijatyöryhmän raportti
 - Lapsistrategiaa pohjustavan valmistelutyön taustaksi kerättiin lapsia ja nuoria koskeva tutkimuskooste ”Edellytykset kasvuun, oppimiseen ja osallisuuteen kaikille”¹². Tutkimuskooste julkaistiin samanaikaisesti Lapsen aika -raportin kanssa maaliskuussa 2019.
 - STM & OKM 2019. Valtioneuvoston julkaisuja 2019:7.
<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161440>

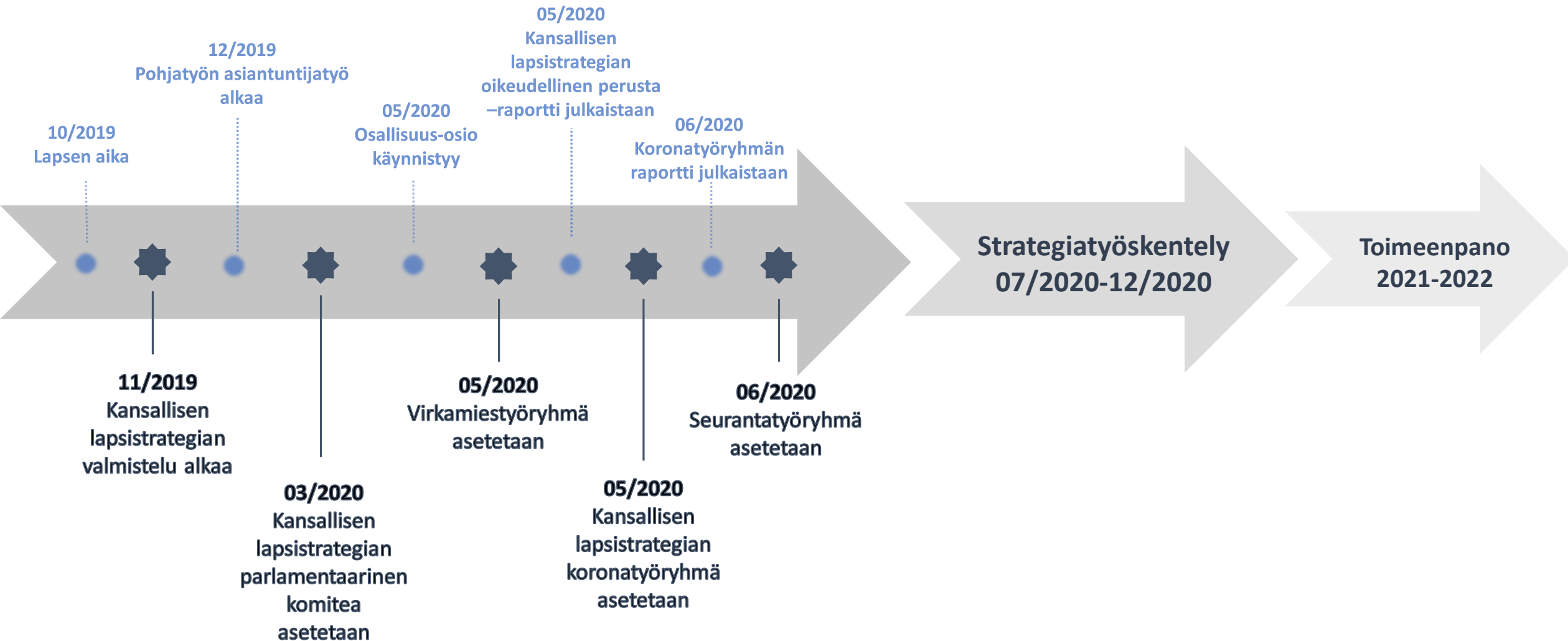
Kansallisen lapsistrategian toteutus ja toimeenpano

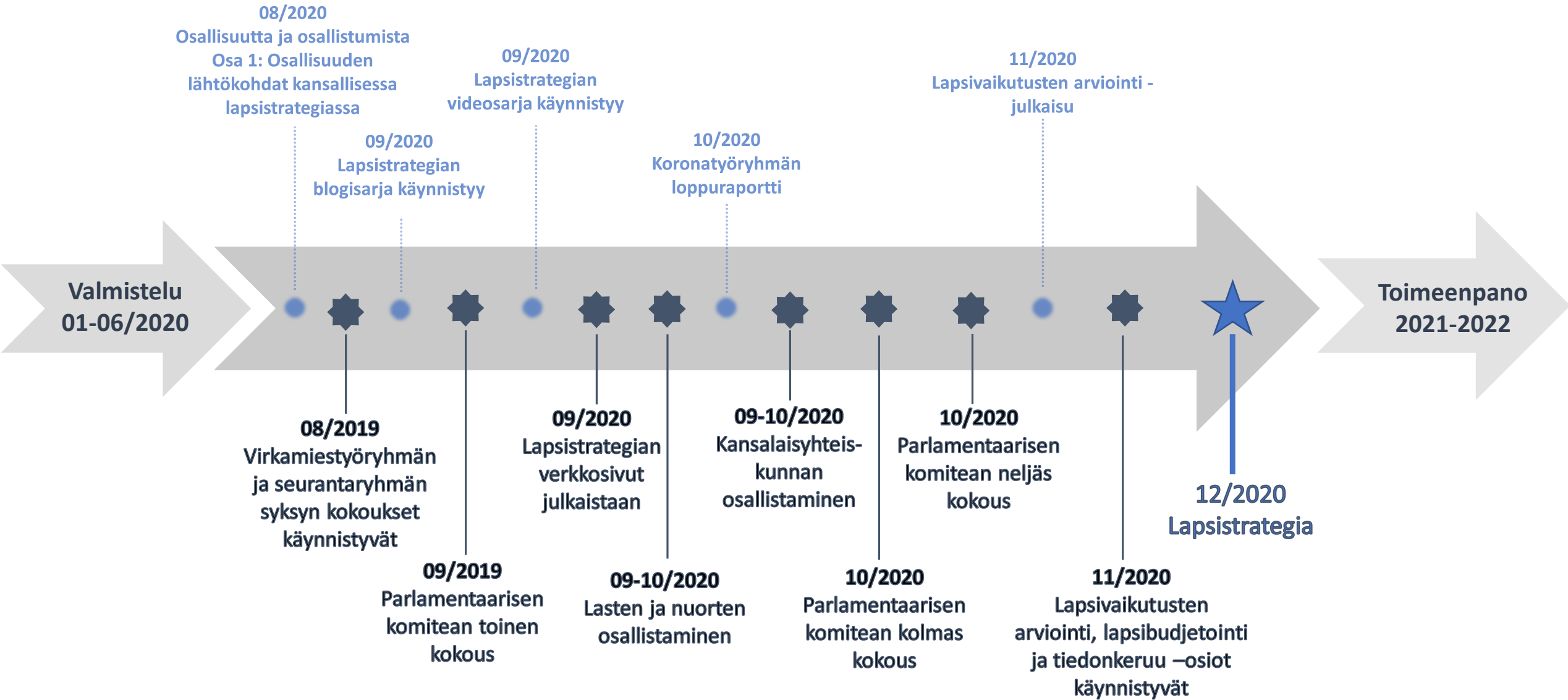
- Tehokkaan toimeenpanon kannalta *lapsistrategia* on tarkoituksenmukaista *toteuttaa kaksitasoisena*. Kaksitasoinen toteutus tukee lapsen oikeuksien komitean edellyttämää strategian toimeenpanon valvontaa, jatkuvaa arviointia ja säännöllistä päivittämistä.
 - **Varsinaiseen lapsistrategiaan** kirjattaisiin pitkän aikavälin tavoitteet ja toimet (esimerkiksi lapsiperheköyhyyden vähentäminen ja toimet yleisellä tasolla).
 - **Strategian toimeenpanosuunnitelmaan** kirjattaisiin hallituskauden (tai vastaavan lyhyemmän aikavälin) tavoitteet, toimet ja niiden voimavarat (esimerkiksi lapsiperheköyhyyden osalta konkreettiset tavoitteet ja toimet sekä niihin osoitettavat voimavarat).
- *Lapsistrategia linkittyy myös muihin strategioihin* ja suunnitelmiin (esimerkiksi Väkivallaton lapsuus – Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä, mielenterveysstrategia ja valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma).
- Lapsiystävällisen yhteiskunnan rakentaminen on jatkuva prosessi, jossa on vastattava pysyvien asioiden (esimerkiksi vanhempien tukeminen kasvatustehtävässä) lisäksi kunkin hetken haasteisiin (esimerkiksi koronaviruspandemiaan tai digitalisoituvaan kasvuympäristöön liittyvät ajankohtaiset ja muuntuvat haasteet).

Kansallisen lapsistrategian tiivis yhteenveto

- Lapsistrategiassa **korostetaan hallituskaudet ylittävää aikajännettä**. Samalla kuitenkin on huolehdittava **strategian päivittämisestä ja kyvystä vastata ajankohtaisiin lasten hyvinvoinnin ja oikeuksien haasteisiin**.
- **Strategian valmistelussa, toteutuksessa ja seurannassa tutkimustiedolla on olennainen merkitys**.
- Strategiaa ja sen toimeenpanoa tulee seurata ja vaikutuksia arvioida.
- Jotta strategia voisi olla tehokas lasten oikeuksien toimeenpanon väline, **strategian toimenpiteille tulee varata riittävät voimavarat ja sillä tulee olla pysyvä rooli lapsipolitiikan ohjauksessa**.
- **Systemaattinen lapsivaikutusten arviointi** kuuluu olennaisena osana lasten oikeuksien toimeenpanoon.
- **Lapsen oikeus osallistua on keskeinen lapsia koskeva perus- ja ihmisoikeus**. Perustuslain lisäksi se perustuu myös muuhun kansalliseen lainsäädäntöön ja useisiin suosituksiin ja ohjelmiin. Lasten osallisuuden edistäminen ja esteiden poistaminen on yksi lapsistrategian keskeisiä arvolähtökohtia ja tavoitteita. Lapsistrategialla tuetaan yhdenvertaisten osallistumismahdollisuuksien toteutumista.

Lapsistrategian työvaiheet

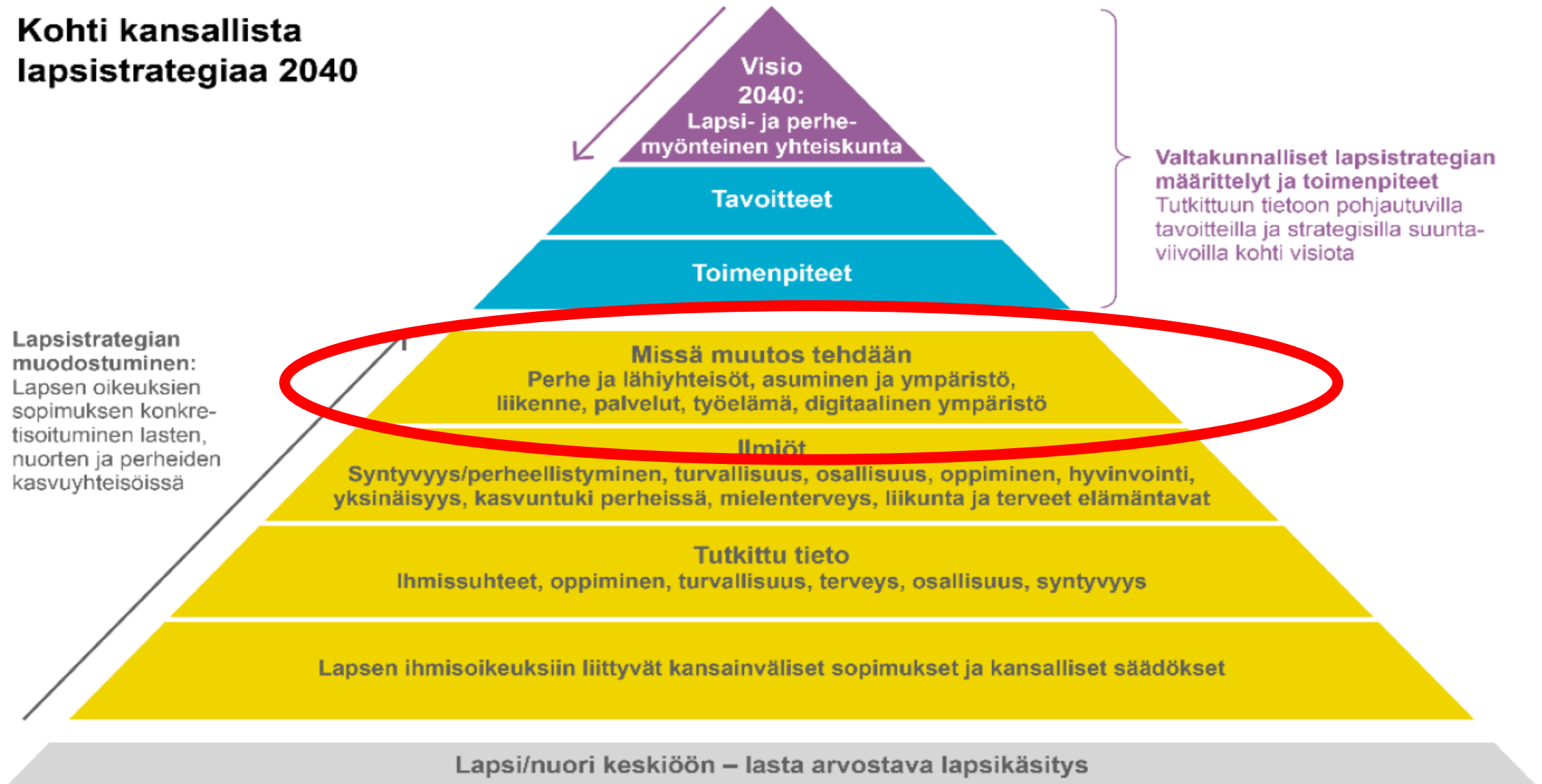

Oma kommentti

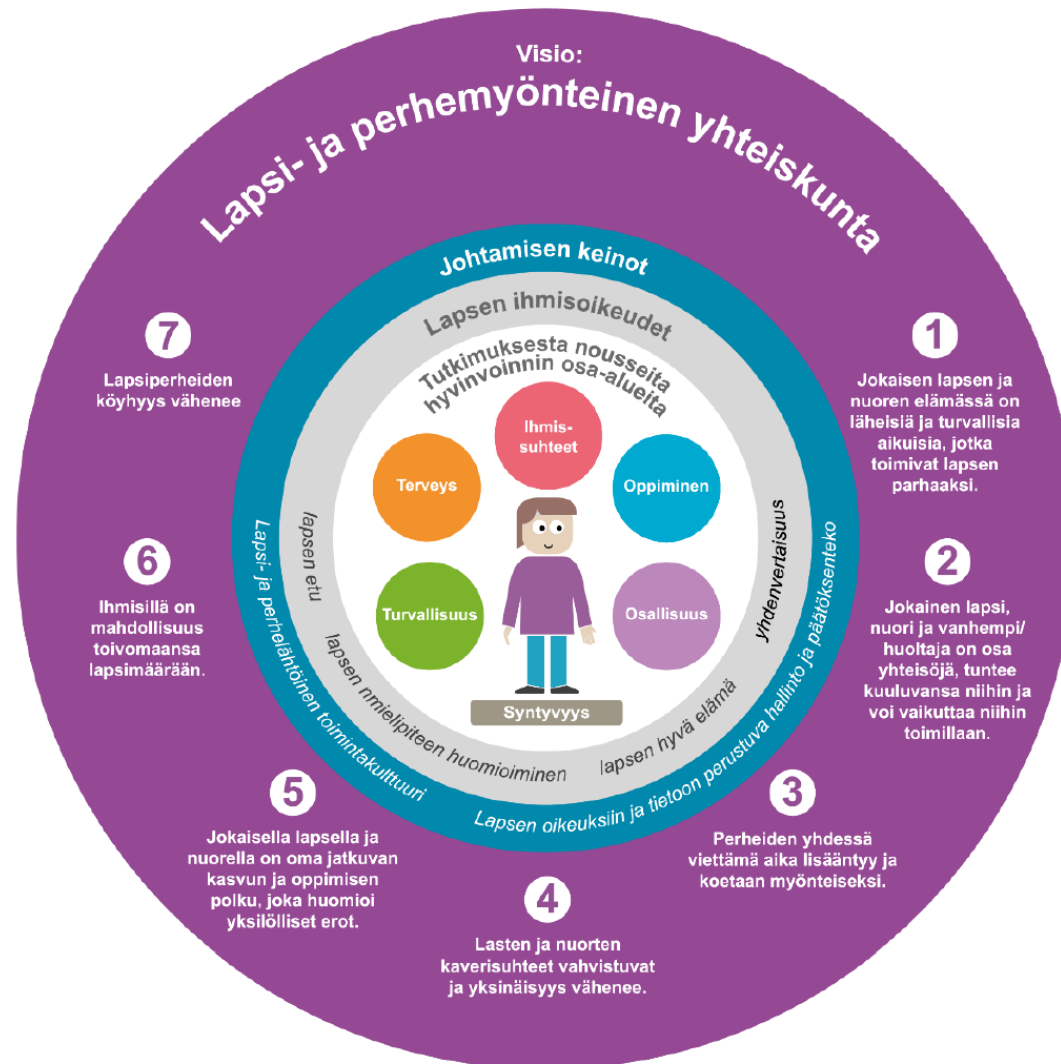
- Ratkaisevaa on, ymmärretäänkö ensinnäkin riittävän hyvin haasteen vaativuus ja sen edellyttämä laaja konsensus ja sitoutuminen uudistukseen.
- Toinen keskeinen kysymys on lapsiperheiden palvelujen uudistamisen arvottaminen suhteessa muihin käynnissä oleviin muutoksiin: **Saavatko lapsiperheiden palvelut sen aseman yhteiskunnan asialistalla, mikä niille kuuluu kansantalouden kestävyys- ja hyvinvoinnin edistämisen kokonaisuudessa YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen selkiyttämällä tavalla?**

Kuvassa on havainnollistettu Lapsen aika -raportin valmistelun lähtökohtia ja perusteita.

Kohti kansallista lapsistrategiaa 2040

Lapsen aika –raportin vision tavoitteiden suhde hallitusohjelman toimenpiteisiin

Lapsen aika –raportin yhteydet hallitusohjelman toimenpiteisiin, talousarvioesitykseen 2020 ja julkisen talouden suunnitelmaan vuosille 2020–2023 sekä hallituksen 7.10.2019 julkistettuun toimintasuunnitelmaan

Seuraavassa olen taulukoinut hallitusohjelman toimenpiteet Lapsen aika –raportin vision seitsemään tavoitteeseen. Havainnollistan tällä Lapsistrategiaa pohjustavan työn yhteyttä hallitusohjelman tavoitteita toteuttaviin toimenpiteisiin ja talousarvioesityksessä sekä toimintasuunnitelmassa tehtyihin esityksiin.

Jokaisen lapsen elämässä on läheisiä ja turvallisia aikuisia, jotka toimivat lapsen parhaaksi

- Poikkihallinnollinen lapsistrategia YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen pohjalta,
- Jatketaan lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa,
- Perhevapaauudistus (valtion rahoitusosuus),
- Lisätään turvakotipalveluiden saatavuutta kohti Istanbulin sopimuksen mukaista tasoa,
- Säädetään henkilöstömitoitusta lastensuojeluun. Vuonna 2022 mitoitusta nostetaan 35 asiakkaaseen per henkilö ja vuonna 2024 30.
- Turvataan erityistä tukea vaativien lasten moniammatilliset palvelut ja levitetään tiimimallia,
- Oppilas- ja opiskelijahuollon vahvistaminen perusopetuksessa ja toiselle asteella,
- Varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nosto:
 - Subjektiivinen varhaiskasvatusoikeus
 - ryhmäkokojen pienentäminen
- Vahvistetaan parisuhdetyötä ja vanhemmuuden tukea,
- Helpotetaan perheiden kotipalvelun saamis- ja myöntöedellytyksiä,
- Levitetään perhekeskustoimintamallia ja kehitetään neuvoloiden roolia,
- Edistetään vuoroviikkoasumista koskevan selvityksen toimenpide-ehdotuksia,
- Päihteitä käyttävien äitien palvelut,
- Etsivä nuorisotyö,
- Valtakunnallinen digitaalinen järjestelmä helpottamaan yhteys- ja yksilöintitietojen siirtämistä etsivälle nuorisotyölle

- Poikkihallinnollisen lapsistrategian laatimiseen 6 M€ 2020-2022
- Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma 23 M€ 2020-2022
- Perusopetuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelmat 180 M€ 2020-2022
- Varhaiskasvatuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelma 125 M€ 2020–2022.
- Perusturvaan (eli vähimmäismääräiseen kuntoutusrahaan, sairaus- ja vanhempainpäivärahoihin sekä peruspäivärahaan ja työmarkkinatukeen) ehdotetaan tehtäväksi 20 euron korotus, kustannusvaikutus noin 40 M€
- Oppilas- ja opiskelijahuollon vahvistaminen perusopetuksessa ja toisella asteella varataan 10 M€ 2021, 20 M€ 2022 ja 29 M€ 2023.
- Subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajausta poistetaan ja varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja pienennetään 1.8.2020 Peruspalveluiden valtionosuuteen 13,8 M€ lisäys 2020
- Päihteitä käyttävien äitien palvelujen parantamiseen 3 miljoonaa euroa yhteensä vuosina 2020 ja 2021.
- Nuorten työpajatoiminnan tukeminen 1,5 M€ 2020 ja vuosittain 1,8–2,0 M€ 2021–2023.
- Valtakunnallisen digitaalisen järjestelmän kehittämiseen etsivän nuorisotyön toimintaan 1,2 M€ 2020
- Sosiaali- ja terveystieteiden palvelujen kehittämiseen yhteensä 80 M€ 2020, 130 M€ 2021 ja 150 M€ 2022.

Jokainen lapsi, nuori ja vanhempi / huoltaja on osa yhteisöjä tuntee kuuluvansa niihin ja voi vaikuttaa niihin toimillaan

- Poikkihallinnollinen lapsistrategia YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen pohjalta,
- Jatketaan lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa,
- Harrastusmahdollisuus kaikille koulupäivän yhteydessä – Suomen Islannin malli,
- Varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nosto:
 - Subjektiivinen varhaiskasvatusoikeus
 - ryhmäkokojen pienentäminen
- Pakolaiskiintiön korottaminen,
- Radikalisaation ehkäisy

- Poikkihallinnollisen lapsistrategian laatimiseen 6 M€ 2020-2022
- Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma 23 M€ 2020-2022
- Maksuttomien harrastusmahdollisuuksien edistämiseen 5 M€ 2020 Suomen ”Islannin mallin” luomiseksi.
- Aamu- ja iltapäivätoimintaan sekä koulupäivän yhteydessä tapahtuvan harrastamiseen 14,5 M€ vuodesta 2021 alkaen.
- Subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajausta poistetaan ja varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja pienennetään 1.8.2020 Peruspalveluiden valtionosuuteen 13,8 M€ lisäys 2020

Perheiden yhdessä viettämä aika lisääntyy ja koetaan myönteiseksi

- Poikkihallinnollinen lapsistrategia YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen pohjalta,
- Jatketaan lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa,
- Vahvistetaan parisuhdetyötä ja vanhemmuuden tukea,
- Helpotetaan perheiden kotipalvelun saamis- ja myöntöedellytyksiä,
- Edistetään vuoroviikkoasumista koskevan selvityksen toimenpide-ehdotuksia,
- Perhevapaaudistus (valtion rahoitusosuus)

- Poikkihallinnollisen lapsistrategian laatimiseen 6 M€ 2020-2022
- Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma 23 M€ 2020-2022
- Perusturvaan (eli vähimmäismääräiseen kuntoutusrahaan, sairaus- ja vanhempainpäivärahoihin sekä peruspäivärahaan ja työmarkkinatukeen) ehdotetaan tehtäväksi 20 euron korotus, kustannusvaikutus noin 40 M€
- Sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämiseen yhteensä 80 M€ 2020, 130 M€ 2021 ja 150 M€ 2022.

Lasten ja nuorten
kaverisuhteet
vahvistuvat ja
yksinäisyys vähenee

- Poikkihallinnollinen lapsistrategia YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen pohjalta,
- Jatketaan lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa,
- Harrastusmahdollisuus kaikille koulupäivän yhteydessä – Suomen Islannin malli,
- Taiteen perusopetuksen kehittäminen,
- Lastenkulttuurin yleis- ja hankeavustukset,
- Perhevapaauudistus (valtion rahoitusosuus),
- Varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nosto:
 - Subjektiivinen varhaiskasvatusoikeus
 - ryhmäkokojen pienentäminen
- Poikkihallinnollinen liikkumisohjelma, liikuntapoliittinen koordinaatioelin, liikkuva koulu -ohjelman laajentaminen,
- Liikuntapaikkarakentaminen ja kansallinen virkistyskäyttöstrategia,
- Yleisten kirjastojen saavutettavuus, kirjastoautot, kokoelmien monimuotoisuus

- Poikkihallinnollisen lapsistrategian laatimiseen 6 M€ 2020-2022
- Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma 23 M€ 2020-2022
- Maksuttomien harrastusmahdollisuuksien edistämiseen 5 M€ 2020 Suomen ”Islannin mallin” luomiseksi.
- Aamu- ja iltapäivätoimintaan sekä koulupäivän yhteydessä tapahtuvan harrastamiseen 14,5 M€ 2021 alkaen.
- Maksuttomien harrastusmahdollisuuksien edistämiseen 5 M€ 2020 Suomen ”Islannin mallin” luomiseksi.
- Varhaiskasvatuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelma 125 M€ 2020–2022.
- Subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajausta poistetaan ja varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja pienennetään 1.8.2020 Peruspalveluiden valtionosuuteen 13,8 M€ lisäys 2020
- Kulttuurin avustuksien lisäämiseksi yhteensä 5,1 M€ 2020, 7,5 M€ 2021, ja vuosittain 1,5 M€ vuosina 2022-2023.
- Perusturvaan (eli vähimmäismääräiseen kuntoutusrahaan, sairaus- ja vanhempainpäivärahoihin sekä peruspäivärahaan ja työmarkkinatukeen) ehdotetaan tehtäväksi 20 euron korotus, kustannusvaikutus noin 40 M€

Jokaisella lapsella ja nuorella on oma jatkuva kasvun ja oppimisen polku, joka huomioi yksilölliset erot

- Poikkihallinnollinen lapsistrategia YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen pohjalta,
- Jatketaan lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa,
- Oppivelvollisuusiän pidennys 18-ikävuoteen ja maksuton toinen aste,
- Oppilas- ja opiskelijahuollon vahvistaminen perusopetuksessa ja toiselle asteella,
- Varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nosto:
 - Subjektiiivinen varhaiskasvatusoikeus
 - ryhmäkokojen pienentäminen
- Harrastusmahdollisuus kaikille koulupäivän yhteydessä – Suomen Islannin malli,
- Ammatillisen koulutuksen opettajat,
- Lukiokoulutuksen laatu- ja saavutettavuusohjelma,
- Peruskoulun laatu- ja tasa-arvo-ohjelma,
- Varhaiskasvatuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelma,
- Jatkuva oppiminen,
- Korkeakoulujen jatkuva oppiminen sekä yhteistyö- ja alustamallin luominen,
- Etsivä nuorisotyö,
- Valtakunnallinen digitaalinen järjestelmä helpottamaan yhteys- ja yksilöintitietojen siirtämistä etsivälle nuorisotyölle

Poikkihallinnollisen lapsistrategian laatimiseen 6 M€ 2020-2022

Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma 23 M€ 2020-2022
Oppivelvollisuuden laajentamiseen, sekä toisen asteen maksuttomuuteen 22 M€ 2021, 65 M€ 2022 ja 107 M€ 2023.

Oppilas- ja opiskelijahuollon vahvistaminen perusopetuksessa ja toisella asteella varataan 10 M€ 2021, 20 M€ 2022 ja 29 M€ 2023.

Varhaiskasvatuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelma 125 M€ 2020–2022.

Subjektiiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajausta poistetaan ja varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja pienennetään 1.8.2020
Peruspalveluiden valtionosuuteen 13,8 M€ lisäys 2020
Maksuttomien harrastusmahdollisuuksien edistämiseen 5 M€ 2020 Suomen ”Islannin mallin” luomiseksi.

Aamu- ja iltapäivätoimintaan sekä koulupäivän yhteydessä tapahtuvan harrastamiseen 14,5 M€ vuodesta 2021 alkaen
Nuorten työpajatoiminnan tukeminen 1,5 M€ 2020 ja vuosittain 1,8–2,0 M€ 2021–2023.

Lukiokoulutuksen oppilaskohtainen rahoitus 7,5 M€ lisäys
Ammatillisen koulutuksen opettajien ja ohjaajien palkkaamiseen sekä opetuksen ja ohjauksen tukitoimiin 80 M€ lisäys 2020

Työpaikkaohjaajien lisäämiseen 2,5 M€ 2020.

Valtakunnallisen digitaalisen järjestelmän kehittämiseen etsivän nuorisotyön toimintaan 1,2 M€ 2020.

Yliopistojen perusrahoitusta korotetaan 40 M€ 2020

Ammattikorkeakoulujen perusrahoitusta korotetaan 20 M€ 2020 lähtien.

22.10.2020

Lisäksi indeksikorotukset toteutetaan täysimääräisinä.

Ihmisillä on mahdollisuus toivomaansa lapsimäärään

- Poikkihallinnollinen lapsistrategia YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen pohjalta,
- Jatketaan lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa,
- Perhevapaaudistus (valtion rahoitusosuus),
- Tasa-arvo- ja samapalkkaisuusohjelma,
- Huomioidaan päätöksenteossa perheiden ja elämäntilanteiden moninaisuus,
- Tuetaan tahottomasti lapsettomien perheellistymistoiveita eri keinoin,
- Edistetään vuoroviikkoasumista koskevan selvityksen toimenpide-ehdotuksia,
- Levitetään perhekeskustoimintamallia ja kehitetään neuvoloiden roolia,
- Maksuton ehkäisy alle 25-vuotiaille

- Poikkihallinnollisen lapsistrategian laatimiseen 6 M€ 2020-2022
- Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma 23 M€ 2020-2022
- Alle 25-vuotiaiden maksuttoman ehkäisyn kokeiluhankkeelle 10 M€ lisäys 2021–2022.
- Tasa-arvo- ja samapalkkaisuusohjelmaan 0,5 M€ vuosittain.
- Perusturvaan (eli vähimmäismääräiseen kuntoutusrahaan, sairaus- ja vanhempainpäivärahoihin sekä peruspäivärahaan ja työmarkkinatukeen) ehdotetaan tehtäväksi 20 euron korotus, kustannusvaikutus noin 40 M€
- Sosiaali- ja terveystalouden kehittämiseen yhteensä 80 M€ 2020, 130 M€ 2021 ja 150 M€ 2022.

Lapsiperheiden köyhyys vähenee

- Poikkihallinnollinen lapsistrategia YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen pohjalta,
- Jatketaan lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa,
- TE-toimistojen resurssien lisäys (määräaikaishaastattelut) + nuorisotakuun edistäminen,
- Palkkatuen käyttöä lisätään (STM säilyy, TEM uusi),
- Tasa-arvo- ja samapalkkaisuusohjelma,
- Perusturva +20e, Lapsilisän yksinhuoltajakorotus +10e. Tahtotila: Lapsilisän yksinhuoltajakorotus siten, että lapsilisän korotuksesta hyötyvät myös toimeentulotukiperheet,
- 4. ja 5. lapsen lapsilisät +10e,
- Opintorahan huoltajakorotus +25e,
- Opintoraha indeksiin 2020 puolikkaana ja siitä normaalisti,
- Elatustuki +7e

- Poikkihallinnollisen lapsistrategian laatimiseen 6 M€ 2020-2022
- Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma 23 M€ 2020-2022
- Palkkatuen käytön lisäämiseksi yrityksissä julkisiin työvoimapalveluihin lisäys 10 M€ 2020 ja nousee 16 M€ 2023 mennessä.
- Palkkatuen maksatuksiin ja digitaalisiin palveluihin kohdennetaan yhteensä 6 M€ 2020–2021, ja 4 M€ vuosina 2022–2023
- Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenoihin määräaikaishaastattelujen toteuttamiseen ja nuorisotakuun edistämiseen 5 M€ vuonna 2020 ja 9–10 M€ 2021–2023.
- Työllisyyspalveluiden kehittämiseen yhteensä 15 M€ 2020–2022.
- TE-digitalisaatiohankkeen loppuunsaattamiseen 10 M€ 2020.
- Osatyökykyisten työkykyohjelmaan 10 M€ 2020 12 M€ 2021 ja 11,2 M€ 2022.
- Tasa-arvo- ja samapalkkaisuusohjelmaan 0,5 M€ vuosittain.
- lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen korottaminen ja neljänneistä sekä sitä seuraavista lapsista maksettavan lapsilisän korottaminen sekä elatustukea korottaminen yhteensä 36,3 M€ määrärahalisäys.
- Opintotuen huoltajakorotukseen 25 euron korotus kuukaudessa.
- Päihteitä käyttävien äitien palvelujen parantamiseen 3 miljoonaa euroa yhteensä vuosina 2020 ja 2021

22.10.2020

Kiitos

